

Współczesny racjonalizm i Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów

Autor tekstu: **Elżbieta Binswanger-Stefańska**

W ramach współczesnego międzynarodowego ruchu racjonalistycznego również w Polsce doszło do zrzeszenia się ludzi o światopoglądzie opartym na racjonalnym stosunku do świata obejmującym etyczny i filozoficzno-naukowy ogląd świata. Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów (PSR) powstało w 2005 roku. Tegoroczny, V już Festiwal Racjonalistyczny połączony ze Zjazdem Delegatów, odbędzie się 5-6 grudnia w Pobierowie k. Szczecina. Organizatorzy — Oddział Szczeciński PSR — zaproponowali, by tematem wiodącym Festiwalu była racjonalność w przestrzeni społecznej. I takie też hasło będzie przyświecało temu zjazdowi.

Ponieważ pojęcie racjonalizmu zmieniało się z wiekami, jeszcze raz podkreślmy, że chodzi o współczesny racjonalizm stawiający wyższość rozumu nad innymi narzędziami poznawczo-wartościującymi a więc odrzucający wszelkie arbitralnie autorytatywne światopoglądy nieoparte na poznaniu naukowo weryfikowalnym.

W przeciwieństwie do racjonalizmu Oświecenia i Pozytywizmu współczesny racjonalizm nie stawia rozumu człowieka na piedestale, nie uznaje ludzkiego rozumu za absolut, nie uważa, że człowiek jest koroną stworzenia, uważa tylko, że jedyne dostępne człowiekowi narzędzie do poznawania i badania świata jakim jest naprawdę, jest ludzki rozum z całą jego niedoskonałością.

Dlatego racjonalne postrzeganie może ulegać zmianie, jest otwarte na argumenty, na nowe odkrycia, rozciąga się w kierunku horyzontów ze świadomością, że te mogą się przesuwac lub — bo bywa i tak — mamić fatamorganą. Jedyne co autentycznie się liczy, to zdanie testu na prawdę i odrzucenie tego, co okaże się fałszem.

Nie ma to nic wspólnego z wiarą, jak chcieliby niektórzy. Racjonalista nie wierzy w rozum, racjonalista wie, że rozum jest częścią natury podległą tym samym prawom, co wszystko inne w naturze i tym samym uznaje ogólnie obowiązujące prawa w naturze za obowiązujące również w odniesieniu do rozumu. I dąży do poznania ich.

Racjonalista nie neguje wreszcie ludzkiej irracjonalności, ale rozróżnia, co jest zgodne z poznanyymi już i uznanyymi za zweryfikowane naukowym instrumentarium prawami natury, a co jest niezgodne i w związku z tym jako wytwór fantazji może być częścią kultury i sztuki, ale nie nauki, nie medycyny, nie prawa, nie ekonomii, nie polityki.

Racjonalista wreszcie nie ustawia się w opozycji do religii, chce tylko, żeby religie jako głoszące prawdy nieweryfikowalne naukowo, a przeciwnie weryfikowalne jako mity, fantazje, wyobrażenia, życzenia, iluzje... nie stanowiły o tym, jak ma żyć społeczeństwo jako całościowy podmiot, żeby nie wpływały na państwo, na prawo, na nauczanie, czy gospodarkę zasobami społecznymi itd. itp. nawet jeśli stanowią jakąś część życia człowieka, nawet jeśli subiektywnie podnoszą jakość życia części społeczeństwa.

Praktyki religijne (podobnie jak niereligijne zwyczaje i zabawy narodowe czy ludowe) jako immanentna część kultur nie są jako takie przedmiotem zwalczania przez racjonalistów, są regionalnymi tradycjami, które są tak dziedzictwem ludzi określających się jako racjoniści jak i wszystkich innych, mogą się do nich przyłączyć lub nie. Racjonalista tropi tylko absurdy czy to religijne czy nie.

Jednak nawet praktykujący lub częściowo praktykujący owe tradycyjne obyczaje racjonalista ponad wszystko dba o swój rozwój umysłowy polegający na poszerzaniu wiedzy, bowiem obok pielęgnowania tradycji przodków za życiowo ważniejsze uważa poznawanie rzeczywistości zgodnie z aktualnymi osiągnięciami nauk przyrodniczo-antropologicznych, do których pogłębiania może się sam przyczynić.

Współczesny racjonalista wreszcie nie deprecjonuje wiary uznając, że jest jedną z istotnych wątków ludzkiej historii, ale nie waha się poddać krytyce negatywnych aspektów religii tak w przeszłości jak i w teraźniejszości. Racjonalista nie uważając się za wyrocznię i posiadacza prawdy ostatecznej poddaje obiektywnej krytyce zarówno naukę jak i religię. Nie zatrzymują go w tym ani naukowe ani religijne autorytety i dogmaty.

Tolerancja jest jednym z filarów etyki racjonalisty. Inne, a więc także religijne światopoglądy, mają prawo współistnieć w demokracjach na tych samych prawach, ale nie mają prawa wpływać na prawodawstwo i rządy, te muszą pozostać świeckie. Racjonalista stoi po stronie prześladowanych, nawet jeśli prześladowanymi są osoby wierzące. Z drugiej strony nie pozwala na prześladowania

z przyczyn czy to religijnych czy moralnych zabarwionych światopoglądem religijnym.

Poważny racjonalista nie ośmiesza się tępieniem nieszkodliwych ludowych przesądów w rodzaju „czarny kot to nieszczęście”, czy gazetowej astrologii w duchu „brunet wieczorową porą”, ale reaguje, gdy magiczne myślenie prowadzi do szkodzących ludziom czy zwierzętom działań. Racjonalista nie potępia medycyny ludowej, jeśli ta wspiera a nie zastępuje leczenia medycznego, nie gani transcendentalnych poszukiwań człowieka, ale ostrzega przed nadużyciami, oszustwami, ograbieniami.

Stereotypowe myślenie to wróg racjonalisty. Rozwój do myślenia pozasztabowego, do poszerzania własnych horyzontów, do wolności, postępu, do świadomego cieszenia się życiem, do pokojowego współżycia, oto przykazania racjonalisty. Racjonalista stawia na żywego człowieka, tu i teraz, a nie w wymaginowanych życiach po śmierci. Racjonalista afirmuje człowieka i tym samym jest zarazem humanistą.

Zadaniem Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów jest propagowanie i wprowadzanie w życie światopoglądu opartego na tych zasadach. Walka z zakłamaniem, matactwem intelektualnym, rozmijaniem się z prawdą, z presjami ideologicznymi ograniczającymi wolność człowieka, swobodę myślenia, sprzeciw wobec dyskryminacji narodowościowej, etnicznej, płciowej czy orientacji seksualnej to pola dla działalności organizacji.

W ramach wspierania postaw twórczych, zaangażowania obywatelskiego, szerzenia nauki, rozwoju osobistego itp. PSR organizuje festiwale, zjazdy i konferencje racjonalistyczne. Dotychczas miały miejsce m.in. Zjazd w Warszawie, któremu towarzyszyła Jubileuszowa Konferencja w 100-letnią rocznicę I Zjazdu Wolnomyślicieli pt. „Państwo świeckie, a idea nowego Oświecenia” w grudniu 2007 roku, Festiwal Racjonalistyczny w Krakowie wraz z Krakowską Szkołą Wyższą im. F. Modrzewskiego pt. „Nauka fundamentem cywilizacji XXI wieku” w grudniu zeszłego roku, oraz kolejny Festiwal Racjonalistyczny, wspólnie z Wydziałem Biologii Uniwersytetu Warszawskiego pt. „Ewolucja — Inżynier Natury” w marcu tego roku.

Już I. Zjazd zorganizowany przez Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów pod medialnym patronatem portalu Racjonalista.pl, który miał miejsce w Radzikowie niedaleko Warszawy, cieszył się ogromnym zainteresowaniem. W Zjeździe udział wzięło ok. 100 osób z różnych miast, organizacji i czasopism. Byli obecni przedstawiciele takich organizacji jak Towarzystwo Humanistyczne, Towarzystwo Kultury Świeckiej, Polskie Stowarzyszenie Wolnomyślicieli, American Humanist Association, Federacja Młodych Socjaldemokratów, Fundacja im. Róży Luksemburg, Pracownia Pytań Granicznych. Byli przedstawiciele serwisów Ateista.pl, i Apostazja.info oraz czasopism „Forum Klubowe” i „Fakty i Mity”.

Do wyjątkowych ofert Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów należy celebrowanie ślubów humanistycznych dla tych osób, które chcą w szczególny sposób uczcić uroczystość zaślubin i dla których państwowy ślub cywilny jest zbyt sformalizowany, a kościelny zbyt sakralny. Śluby te nie są jeszcze uprawomocnione, ale w sensie ludzkim spełniają ważne społeczne zadanie i wypełniając istotną lukę zwłaszcza jeśli chodzi o śluby par homoseksualnych.

PSR współpracuje z mediami i publikuje na stronie www.racjonalista.pl swoje oświadczenia i interwencje. Ostatnia spektakularna interwencja dotyczyła tzw. cudu w Sokółce. PSR po tym jak kościół w Sokółce ogłosił „cud eucharystyczny”, czyli przemienienie opłatka mszalnego w ciało i krew Chrystusa, poddało w wątpliwość naukowe potwierdzenie tego cudu zgłaszając sprawę do prokuratury, gdyż znalezienie części ludzkiego ciała wymagałoby śledztwa. Szybko okazało się, że cud w Sokółce miejsca nie miał, a badanie było fikcją.

Zobacz także te strony:

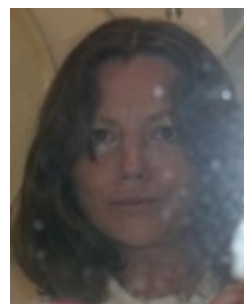
[Współczesny racjonalizm](#)

[Elżbieta Binswanger-Stefańska](#)

Dziennikarka i tłumaczka. W Polsce publikowała m.in. w Przekroju, Gazecie Wyborczej, Dzienniku Polskim, National Geographic i Odrze. Przez ok. 30 lat mieszkała w Zurichu, obecnie - w Sztokholmie.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 09-11-2009)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6926>)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl